

De wirwar van planologische natuurbeschermingsmaatregelen.

Tim Struyve

Dat onze wetgeving niet van de simpelste is weet iedereen. Hier doen we een eerste poging om alles wat als “natuurgebied” of “groen” op plannen aangeduid werd eens overzichtelijk uit te schrijven. Voor diegene die meer willen weten zijn er een groot aantal links met de nodige diepgang. We geven ook de relevantie voor insectenliefhebbers weer.

Voor zij die leuke plekje zoeken in Vlaanderen (en Europa) kan ik ten eerste aanraden om het natura 2000 – netwerk verder te bekijken. Dit geeft niet alleen de plaatsen weer die extra bescherming genieten, maar tevens ook de aanwezige vegetaties. Ook is een website uitgelegd waar je zelf info kan vinden over de verscheidene kaarten van Vlaanderen, maar ook luchtfoto's en dergelijke.

1 Overzicht van de bestaande natuurbeschermingsmaatregelen

Gewestplan

Het gewestplan is zowat het belangrijkste instrument om natuur te vrijwaren van verdere teloorgang, naast het beheer van natuurreservaten. Er bestaan echter nog veel planologisch vastgelegde zaken die niet overeenkomen met de praktijk. Landbouw in groengebied is nog steeds toegelaten, maar heeft zijn beperkingen. Anderzijds zijn er ook allerhande fouten nog aanwezig zoals oude rivierarmen en moerassen ingekleurd als landbouwgebied. Of wat dacht je van een bouwzone die tevens overstromingsgebied is? De gedoogpolitiek van bebouwing in landbouw- of groenzones behoort nu (hopelijk) definitief tot het verleden, hoewel de opgelopen schade nog steeds niet volledig is uitgeklaard. Veranderingen van het gewestplan kunnen gebeuren door RUP's (Ruimtelijke UitvoeringsPlannen) of BPA's/APA's (Bijzondere /Algemene Plannen van Aanleg).

→ Hier zijn er geen directe bepalingen verbonden met insecten, enkel met het grondgebruik.

Duinendecreet

Het Duinendecreet legt een extra bescherming op naast het gewestplan aan enkele duingebieden die tevens opgenomen werden binnen de ‘Groene Hoofdstructuur van Vlaanderen’. Er zijn hier twee categorieën voorzien: ‘voor het duingebied belangrijk landbouwgebied’ en ‘beschermd duingebied’.

→ Hier zijn er geen directe bepalingen verbonden met insecten, enkel met het grondgebruik.

Groene Hoofdstructuur van Vlaanderen

In 1991 werd de GHS (Groene HoofdStructuur) voorgesteld. Vrijwel direct volgde er fel protest van de landbouwers. Het verhaal van 335.000 ha natuurkern- en natuurontwikkelingsgebieden werden teruggebracht tot 125.000 ha als doelstelling onder de naam het VEN. Hierbij heeft het INBO (Instituut voor Natuur en BosOnderzoek) een belangrijke rol gespeeld bij het opstellen van de kaarten.

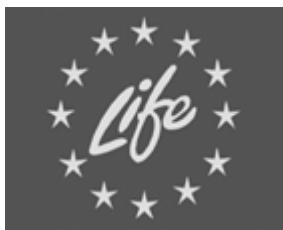

→ Dit plan werd dus niet goedgekeurd, maar heeft als basis gediend voor andere plannen.

Vlaams ecologisch netwerk (VEN)

Het Vlaams ecologisch netwerk omvat de gebieden aangeduid als GEN (Grote Eenheden Natuur) en GENO (Grote Eenheden Natuur in Ontwikkeling). Bij de aanduiding van het VEN heeft men veel aandacht gehad om verbindingengebieden aan te duiden onder de vorm van IVON (Integraal Verwevings- en Ondersteunend Netwerk) bestaande uit NVWG en NVBG (Natuurverwevingsgebieden en Natuurverbindingengebieden). De afbakening van het VEN moest volgens het decreet van 1997 af zijn in 2003. Nu zitten we nog steeds in een eerste ontwerpfase met 'slechts' 25.000 ha, van de vooropgestelde 125.000 ha. Deze eerste fase wordt wel reeds gebruikt als motivatie voor natuurbeschermingsacties, vooral aankopen. Met deze toewijzing zijn er opnieuw een aantal beperkingen opgelegd aan het grondgebruik.

→ Hier zijn er geen directe bepalingen verbonden met insecten, enkel met het grondgebruik.

Natura 2000

Het Natura 2000 netwerk is een Europees initiatief die de bedoeling heeft soorten en habitats te beschermen in de Europese deelstaten. Dit netwerk werd op kaart gezet via de Habitatrichtlijngebieden en Vogelrichtlijngebieden, ondersteund met de gegevens van het

INBO (Instituut voor Natuur- en Bosonderzoek) uitgevoerd door ANB (Agentschap voor Natuur en Bos). De totale oppervlakte die door Vlaanderen momenteel als habitatrichtlijngebied bij de Europese Commissie is aangemeld bedraagt 101.891 ha, verdeeld over 38 gebieden. Voor de vogelrichtlijngebieden gaat het om 97.745 ha, verdeeld over 23 gebieden. Bij de vogelrichtlijngebieden maakt men onderscheid tussen integraal beschermde gebieden en niet-integraal beschermde gebieden. Deze niet-integraal beschermde gebieden omvatten wel een grote oppervlakte, maar hierin zijn enkel een aantal vegetatietypes beschermd. Het is de bedoeling dat de verschillende lidstaten maatregelen treffen om binnen deze gebieden de habitats en soorten beschermen waarvoor ze werden aangewezen. Europa heeft tevens middelen vrijgesteld om projecten te financieren binnen deze zones: de zogenaamde Life-projecten.

→ Er zijn meerdere insecten opgenomen in het Natura 2000 netwerk, in Vlaanderen zijn een aantal zones afgebakend voor het Vliegend hert. Hier moet de overheid dus beschermingsmaatregelen treffen om de soort te kunnen behouden. Merk ook op dat het Vliegend hert in Vlaanderen een beschermde soort is.

Beschermde landschappen

Monumenten en Landschappen, nu opgenomen in de stichting Onroerend Erfgoed, heeft als doel het erfgoed te beschermen. Bekend zijn voornamelijk de monumenten en stadszichten. Er zijn echter ook landschappen beschermd. Dit legt een aantal beperkingen en verplichtingen op aan de eigenaars die bindend zijn. De meest weerkerende beperkingen zijn het voorkomen van vegetatiewijzigingen en het plaatsen van infrastructuur.

→ Bij een beschermd landschap zijn er vaak algemenere bepalingen die het vernietigen van planten en dieren moeten tegengaan. Ieder landschapsbesluit is anders.

Ramsar

De Ramsar Conventie opgesteld in 1971 en van start gaande in 1975 stelt een wereldwijde bescherming voor van waterrijke gebieden. In Vlaanderen zijn er slechts drie gebieden aangeduid: de zandbanken voor de kust, de Kalmthoutse heide, en de IJzervallei.

→ Deze conventie richt zich op watervogels.

Natuurdecreet

Het natuurdecreet regelt de wettelijke bepalingen van een natuurreservaat. Hiermee worden niet de gebieden bedoeld die op het gewestplan staan ingekleurd als natuurreservaat. Een erkend (en dus gesubsidieerd) natuurreservaat wordt beheerd door de overheid (ANB) of een erkende terreinbeheerende vereniging (vzw Durme, Kempens landschap vzw en Natuurpunt Beheer vzw). Vooraleer een perceel als natuurreservaat erkend wordt heeft het een hele procedure ondergaan met allerhande voorwaarden, die we hier nu niet verder zullen uitleggen.

→ In een natuurreservaat mogen er geen dieren gevangen of gedood worden, tenzij er een ontheffing werd voor aangevraagd bij ANB. Normaal gezien wordt bij de erkenningsaanvraag het vangen van dieren voor wetenschappelijk onderzoek vermeld. Voor een toelating om insecten te bestuderen in een natuurreservaat kan je best de toestemming van de verantwoordelijke navragen.

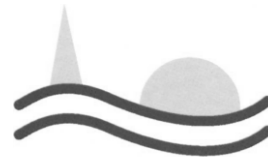
ANB

vzw Durme

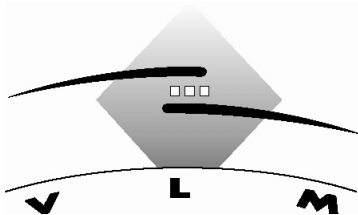
Natuurpunt

Kempens landschap

Natuurinrichtingsproject

Een natuurinrichtingsproject wordt net als een landinrichtingsproject uitgevoerd door de VLM (Vlaamse LandMaatschappij). Dit is een werkinstrument om een gebied in te richten met als doelstelling de natuurwaarden te verbeteren. Vaak worden met deze middelen ook ruilverkavelingen doorgevoerd en nieuwe paden aangelegd.

→ Hier zijn er geen directe bepalingen verbonden met insecten, de gronden worden enkel ingericht en daarna in beheer gegeven aan een passende instantie of persoon.

2 Hoe kan je nakijken welke plannen er bestaan in jouw omgeving?

Het bekijken van de ligging van al deze gebieden kan via de volgende site: <http://www.gisvlaanderen.be/gis/diensten/geo-vlaanderen/?catid=8>. Hier kan er tevens een

groot aantal andere plannen opgevraagd worden, zoals topografische kaarten, luchtfoto's, biologische waarderingskaart, bodemkaart en dergelijke. De eenvoudigste werkwijze is te klikken op 'kleurenortho'. Je krijgt dan een pop-up te zien waarbij je kan inzoemen. Wanneer voldoende ingezoemd werd kan je de luchtfoto's zien. Je kan deze verduidelijken door de hier nog opliggende stratenatlas onzichtbaar te zetten (via deze knop:). Via deze werkwijze kan je ook de topografische kaarten opvragen. Indien je de gezochte locatie gevonden hebt op luchtfoto of op kaart kan je via deze knop: een keuzevenster openen om te kiezen welk plan je wil bekijken. Via de knop kan je vragen wat een bepaalde inkleuring betekent.

3 Interessante links:

We beperken ons hier tot twee minder gekende maar zeer interessante sites. Wie info wil over andere kan via de zoekmachines snel de nodige info terugvinden.

http://ec.europa.eu/environment/nature/natura2000/db_gis/index_en.htm#sites

→ Pagina met de nodige links naar de beschermde natura2000 gebieden bij de verschillende deelstaten.

<http://www.inbo.be/docupload/2426.pdf>

→ Vlaamse te beschermen habitats (habitatrichtlijnen) en hun behoordelingmethododes, een basiskennis planten is hier wel aangewezen.